



EASTERN PARTNERSHIP  
Civil Society Forum



Funded by  
the European Union

# PROGRESUL REGIONAL AL PARTENERIATULUI ESTIC

## MOLDOVA

Raport 2023



# MOLDOVA

## RAPORT „IN FRAMES OF THE CIVIC EAP TRACKER – MOLDOVA 2023”

Prezentul raport oferă o evaluare actualizată a progreselor realizate de Republica Moldova în ceea ce privește abordarea rezultatelor preconizate în cadrul agendei Parteneriatului estic, cu accent pe prioritățile definite în cadrul Comisiei Europene „Recuperare, reziliență și reformă: prioritățile Parteneriatului estic pentru perioada de după 2020” începând cu 2023. Raportul analizează realizările pe care Moldova le-a făcut în direcția fiecărei priorități în funcție de indicii, rapoartele organizațiilor internaționale, guvernamentale și ale societății civile, precum și provocările pe care le-a întâmpinat pe parcurs.

### Partea 1. O evaluare generală a situației și a realizărilor Parteneriatului estic pe direcții

#### 1.1. Împreună pentru economii reziliente, durabile și integrate

##### 1.1.1. Comerț și integrare economică

Autoritățile moldovene au încercat să mențină stabilitatea macroeconomică într-un mediu economic dificil cauzat de consecințele pandemiei de COVID-19, de războiul Rusiei în Ucraina și de o criză globală. Biroul Național de Statistică informează că în ianuarie-septembrie 2023 exporturile de bunuri s-au ridicat la 3014,9 milioane USD, ceea ce reprezintă cu 8,0 % mai puțin decât în 2022. În aceeași perioadă, importurile au însumat 6411 milioane USD, ceea ce reprezintă mai puțin decât în 2022 cu 4,8 %. Exporturile de bunuri către țările UE au crescut cu 4,7 % față de anul trecut, iar cele către CSI – cu 1,7 %. Importurile din UE au crescut, de asemenea, cu 2,8 %, iar cele din CSI au scăzut cu 7,1 %.<sup>1</sup>

În 2023, Moldova a exportat în cea mai mare parte următoarele grupe de mărfuri: mașini și dispozitive electrice (15,4 %); petrol (11,6 %); cereale (9,9 %); legume și fructe (8,1 %); îmbrăcăminte și accesorii (7,3 %); semințe și fructe oleaginoase (6,5 %); grăsimi și uleiuri vegetale (6,4 %); băuturi alcoolice și nealcoolice (5,0 %); mobilier (3,6 %); articole din minerale nemetalice (2,8 %); fire, țesături, textile (2,1 %); vehicule rutiere (1,8 %). Uniunea Europeană este principalul partener comercial al Republicii Moldova, reprezentând două treimi din exporturi, care au crescut semnificativ în ultimii ani, în special în urma semnării Acordului de Asociere în 2014 și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) în 2016. În perioada ianuarie-iunie 2023, volumul schimburilor comerciale cu UE a fost de 3,4 miliarde USD, reprezentând 52 % din totalul comerțului exterior al țării.

În vederea facilitării integrării economice, Parlamentul Republicii Moldova a ratificat un acord cu Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la Programul privind piața

<sup>1</sup> Comerțul internațional cu mărfuri al Republicii Moldova în septembrie 2023 și în ianuarie-septembrie 2023 // [https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-9539\\_60798.html](https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-9539_60798.html)

unică a UE. În acest fel, se vor spori capacitatea și standardele de conformitate cu piața internă a UE, iar competitivitatea și reziliența IMM-urilor vor fi consolidate. Programul va asigura funcționarea eficientă a comerțului prin introducerea unor standarde de calitate europene și internaționale ridicate și, prin urmare, a unor niveluri ridicate de protecție a consumatorilor și de siguranță a produselor.

### *1.1.2. Investiții și acces la finanțare*

Moldova se bazează în mare măsură pe comerțul exterior și pe remiteri pentru a stimula creșterea economică. Guvernul consideră că investițiile străine directe (ISD) sunt vitale pentru stimularea creșterii economice durabile și a reducerii sărăciei. Volumul total al investițiilor străine directe în Republica Moldova la sfârșitul primului semestru al anului 2023 s-a ridicat la 5 miliarde 282.76 mil. USD, în creștere cu 6,8 % (+ 336.06 mil. USD), comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2022. Investitorii din UE realizau investiții în valoare de 2 miliarde 860,6 milioane USD la sfârșitul primului semestru al anului 2023 (+ 8,6 %, comparativ cu sfârșitul anului 2022), sau 84,8 % din volumul total. O analiză a investițiilor directe acumulate la sfârșitul primului semestru al anului 2023, pe sectoare, arată că cel mai mare volum de investiții directe a fost în următoarele sectoare: activități financiare și asigurări – 35 %; comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor – 25,6 %; industria prelucrătoare – 18,1 %; informare și comunicare – 4,9 %; transport și depozitare – 4,5 %; electricitate, căldură, gaz, apă caldă și aer condiționat – 2,8 %; operațiuni imobiliare – 2,1 %; agricultură, silvicultură și pescuit – 1,8 %; construcție – 1,2 %.<sup>2</sup>

Accesul IMM-urilor la finanțare este asigurat în mare parte de băncile comerciale, care sunt supravegheate de Banca Națională a Moldovei (BNM), precum și de organizațiile de credit nebancaire și asociațiile de economii și creditare. În 2023, Moldova a făcut un pas decisiv către dezvoltarea pieței de capital. Este esențial ca orice economie să aprofundeze și să extindă accesul la finanțare pentru toți agenții economici. Ca urmare, la 27 septembrie 2023, pentru prima dată Ministerul Finanțelor a plasat pe piața moldovenească obligațiuni pe 10 ani în valoare totală de 277,5 mil. lei, care a reprezentat 130 % din volumul anunțat inițial. Datorită noii obligațiuni pe 10 ani, există acum un nou instrument disponibil pe piață pentru investitori. În februarie 2023, a fost aprobată Strategia pentru dezvoltarea gestionării finanțelor publice pentru anii 2023-2030. Documentul conține direcții strategice de intervenție care vizează îmbunătățirea cadrului fiscal, consolidarea procesului de planificare, execuție și raportare a finanțelor publice, creșterea veniturilor, consolidarea sistemului de achiziții publice și îmbunătățirea controlului intern prin creșterea transparenței și a responsabilității.

### *1.1.3. Interconectivitate sporită a transporturilor*

Moldova a înregistrat progrese limitate în punerea în aplicare a politicilor de transport. Din perspectiva integrării europene, acquis-ul comunitar în sectorul transporturilor este foarte important. Aceasta este o componentă esențială a acquis-ului general. În următorii ani, sunt multe de făcut în ceea ce privește apropierea legislativă a coerenței politicilor dintre Republica Moldova și UE.

---

<sup>2</sup> Volumul total al investițiilor directe în Moldova la sfârșitul primului semestru al anului 2023 a fost de 5 miliarde 282,76 milioane dolari, în creștere cu 6,8% (+336,06 milioane dolari), comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2022 // <https://infomarket.md/en/analytics/326797>

Moldova a devenit prima țară din afara UE care a aderat la Mecanismul pentru Interconectarea Europei (MIE) – cel mai important instrument pentru proiecte de infrastructură din Uniunea Europeană. Acest acord va permite promotorilor de proiecte din Moldova să solicite finanțare din partea UE pentru proiecte de interes comun în domeniul transporturilor, energiei și digitalizării, îmbunătățind conectivitatea țării cu vecinii săi din UE.<sup>3</sup> În acest fel, Republica Moldova va obține acces la fonduri europene în valoare totală de 26 de miliarde EUR pentru modernizarea infrastructurii de transport, energie și digitalizare.<sup>4</sup> Comisia Europeană a salutat semnarea a 3 acorduri de grant în cadrul MIE în sectorul transporturilor, în valoare de aproape 45 de milioane EUR, pentru îmbunătățirea legăturilor de transport dintre Moldova și România prin intermediul rețelei transeuropene de transport (TEN-T). Aceste proiecte vor moderniza infrastructura de transport la punctele de trecere a frontierei rutiere Ungheni, Albița-Leușeni și Reni-Giurgiulești-Galați.<sup>5</sup>

În ceea ce privește transportul general, Moldova pregătește în prezent o strategie de mobilitate pentru 2023-2030. Conceptul Strategiei de mobilitate definește politica Guvernului în domeniul infrastructurii de transport, în vederea dezvoltării unui sistem de transport accesibil, durabil, interoperabil și sigur. Scopul Strategiei este de a contura obiectivele care vor asigura dezvoltarea durabilă a sectorului transporturilor și o gestionare eficientă a domeniului în vederea îmbunătățirii eficienței transportului de pasageri și marfă, îmbunătățirea infrastructurii, conectivitatea rețelei strategice de transport a Republicii Moldova la rețelele de transport internațional, în special Rețeaua Transeuropeană de Transport (TEN-T), cu un impact minim asupra mediului.<sup>6</sup>

#### *1.1.4. Investiții în oameni și în societăți bazate pe cunoaștere*

Centrele educaționale digitale din Republica Moldova răspund unei nevoi esențiale, bazându-se pe programele și instituțiile educaționale YMCA, cluburile de tineret și instituțiile pentru refugiați.<sup>7</sup> În cadrul proiectului „Învățământul Superior în Moldova”, implementat de Ministerul Educației și Cercetării și finanțat de Banca Mondială, 5 universități din țară vor beneficia de laboratoare, tehnologii și platforme conectate la inteligența artificială, programe moderne de studii de licență și masterat.

Proiectul „Educație pentru democrație în Republica Moldova II”<sup>8</sup> este implementat de Consiliul Europei în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova din ianuarie 2023 până în decembrie 2026. Obiectivele proiectului: să contribuie la o societate moldovenească incluzivă, pașnică și democratică, cu cetățeni implicați, prin consolidarea în

---

<sup>3</sup> Mecanismul pentru interconectarea Europei (MIE) // [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip\\_23\\_2611](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2611)

<sup>4</sup> Mecanismul european de interconectare în Moldova // [https://www.ipn.md/en/moldova-joins-european-interconnection-mechanism-as-full-fledged-member-7965\\_1096812.html](https://www.ipn.md/en/moldova-joins-european-interconnection-mechanism-as-full-fledged-member-7965_1096812.html)

<sup>5</sup> Rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T) // <https://infomarket.md/en/analytics/328801>

<sup>6</sup> Strategia de mobilitate pentru 2023-2030 // <https://www.moldpres.md/en/news/2023/03/16/23002107>

<sup>7</sup> Centre educaționale digitale în Republica Moldova // <https://www.ymcaeurope.com/educational-digital-centres-in-moldova/>

<sup>8</sup> Educație pentru democrație în Republica Moldova // <https://www.coe.int/en/web/education/education-for-democracy-in-the-republic-of-moldova-ii>

continuare a capacității sistemului educațional moldovenesc de a dezvolta competențe în societăți democratice și incluzive prin educație formală.

## 1.2. Împreună pentru instituții responsabile, statul de drept și securitate

### 1.2.1. Reforma judiciară

Reforma justiției reprezintă unul dintre cele mai sensibile angajamente asumate de Republica Moldova pe calea aderării la Uniunea Europeană. În avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Comisia Europeană a identificat 9 recomandări care trebuie puse în aplicare pentru a continua procesul de aderare. Reforma sistemului judiciar este prima recomandare, iar conform rapoartelor de evaluare elaborate de diverse instituții și organizații ale societății civile, Republica Moldova a făcut unele progrese în această direcție, dar încă mai trebuie să depună eforturi pentru a elimina restanțele din sectorul justiției.

Prezentarea generală a progreselor înregistrate în cadrul reformei judiciare în 2023 reprezintă următoarele realizări:

**Consolidarea inspecției judiciare și a răspunderii disciplinare** – consolidarea integrității judiciare prin Legea nr. 5/2023<sup>9</sup>. Această lege a consolidat Inspekția Judiciară și a perfecționat mecanismele disciplinare pentru judecători.

**Fuziune instituțională pentru selecția judecătorilor și evaluarea performanței.** Ministerul Justiției a formulat un concept pentru a fuziona două organisme esențiale: Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor și Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor<sup>10</sup>. Fuziunea a fost legiferată pe 9 iunie 2023, iar legea a intrat în vigoare la 21 iunie 2023<sup>11</sup>.

**Reformarea Institutului Național al Justiției (INJ).** Pentru promovarea transparenței, a fost adoptată Legea nr. 228/2022<sup>12</sup> pentru modificarea statutului Institutului Național al Justiției. Acesta a introdus declarații obligatorii de avere și interese personale pentru candidații INJ.

**Modificarea Legii privind urmărirea penală.** A fost adoptată Legea nr. 280/2022<sup>13</sup> pentru modificarea Legii privind urmărirea penală. Acest lucru a avut ca scop punerea în aplicare a recomandărilor Comisiei de la Veneția (Avizul nr. 1058, 13 decembrie 2021)<sup>14</sup>.

**Legea nr. 26/2022 și pre-Vetting.** Adoptarea Legii nr. 26/2022 vizând evaluarea extraordinară a candidaților CSM și CSP a pus bazele unui proces de selecție mai riguros<sup>15</sup>. Acesta a fost un pas esențial pentru a asigura integritatea și capacitatea persoanelor numite în sistemul judiciar.

---

<sup>9</sup> [LP5/2023 \(legis.md\)](#)

<sup>10</sup> [3. concept colegii consultare suplimentara pt site.pdf \(gov.md\)](#)

<sup>11</sup> [Proiecte de acte legislative \(parlament.md\)](#)

<sup>12</sup> [LP228/2022 \(legis.md\)](#)

<sup>13</sup> [LP280/2022 \(legis.md\)](#)

<sup>14</sup> [default.aspx \(coe.int\)](#)

<sup>15</sup> [LP26/2022 \(legis.md\)](#)

**Finalizarea evaluărilor candidaților.** Până în 2023, evaluarea majorității candidaților pentru ambele consilii a fost finalizată. Aceasta a inclus atât judecători, cât și non-judecători pentru CSM și majoritatea candidaților la CSP.

**Numiri și alegeri în CSM.** La 30 martie 2023, Parlamentul a numit trei membri non-judecători în CSM, în urma unei evaluări prealabile. Ulterior, la 28 aprilie 2023, Adunarea Generală a Judecătorilor a ales patru membri ai CSM din rândul instanțelor. Odată cu aceste alegeri, CSM a devenit operațional în aprilie 2023.

Printre deficiențele potențiale se numără:

**Întârzieri în evaluările candidaților.** Termenul de evaluare a candidaților pentru CSM și CSP, stabilit inițial pentru decembrie 2022, nu a fost respectat și, prin urmare, a fost prelungit până în iunie 2023. Această întârziere a fost cauzată de procedurile ineficiente adoptate de Comisia pre-vetting.

**Numiri incomplete în CSM.** Din cei 12 membri necesari ai CSM, doar jumătate au fost numiți din cauza procesului riguros de evaluare. Deficitul include doi judecători membri ai curților de apel și ai CSJ, împiedicând deciziile judiciare cheie, inclusiv reconfirmarea judecătorilor după mandatul lor inițial.

**Inițiative blocate și procese de apel îndelungate.** Întârzierea CSJ în examinarea contestațiilor candidaților CSM neselectați a determinat o stagnare în inițierea concursurilor pentru posturile CSM de la curțile de apel și de la CSJ. Soluționarea contestațiilor a durat șase luni, depășind semnificativ maximul legal de 10 zile. Principalele motive au fost demisia judecătorilor CSJ, apelurile constituționale ale candidaților respinși și descalificările judecătorilor, care nu au fost pe deplin soluționate până în aprilie 2023.

**Continuarea întârzierilor și lipsa independenței funcționale.** CSJ trebuia să decidă asupra contestațiilor în curs încă în mai 2023. În plus, evaluarea pentru nouă candidați non-judecători CSM a început la 19 mai 2023. Această întârziere suplimentară în procesul de verificare prealabilă are un impact asupra formării și funcționalității consiliilor de administrație responsabile cu selectarea și evaluarea judecătorilor și procurorilor.

**În așteptarea concursurilor pentru consiliile judiciare.** Până la 27 iunie 2023, CSM anunțase doar concursurile pentru Comisia de selecție și evaluare a performanței judecătorilor și pentru Comisia de disciplină a judecătorilor. Concursul pentru consiliile de administrație ale procurorilor este așteptat să fie anunțat după formarea noului CSP în toamna anului 2023.

**Nerespectarea recomandărilor Comisiei de la Veneția.** Activitățile parchetului nu au fost ajustate pentru a se alinia la recomandările Comisiei de la Veneția (Avizul nr. 1086, 20 iunie 2022),<sup>16</sup> în special în ceea ce privește mecanismul de verificare a declarațiilor de avere și de interese ale candidaților NIJ și lipsa unei verificări coerente a integrității interne a judecătorilor și procurorilor pe tot parcursul carierei lor.

---

<sup>16</sup> Republica Moldova - Aviz cu privire la proiectul de modificare a Legii nr. 3/2016 privind Procuratura, adoptat de Comisia de la Veneția în cea de-a 131-a Sesiune Plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022) // [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)018-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)018-e)



La sfârșitul lunii octombrie 2023 a fost lansat și un concurs pentru funcția de procuror general, fiind înregistrați doar 2 candidați. Anterior, pe 26 septembrie, președintele Maia Sandu a emis decretul de demitere din funcție a procurorului suspendat Alexandr Stoianoglo. Este esențial ca numirea noului procuror general să fie asigurată printr-un proces transparent și bazat pe merite.

### *1.2.2. Administrație publică responsabilă, transparentă și eficientă*

Pentru a asigura o administrație publică transparentă și eficientă, au fost create un număr semnificativ de noi funcții publice, precum și un mecanism de sprijin pentru personalul implicat în îndeplinirea cerințelor pentru aderarea la UE. De asemenea, a fost aprobată o lege privind creșterea salariilor anumitor funcționari publici, care va contribui la consolidarea capacităților acestora și va spori motivația personală. Cu toate acestea, este important să se menționeze decalajul tot mai mare dintre veniturile autorităților publice centrale și locale, precum și între organismele de punere în aplicare și ministere. Diferența de venituri ar putea determina migrarea personalului de funcționari publici slab plătiți către ministere și agenții și ar putea lăsa instituțiile importante fără personal calificat.

În 2023, guvernul a aprobat Strategia de reformă a administrației publice pentru anii 2023-2030, precum și Programul de punere în aplicare a strategiei. Mai mult, în luna mai 2023, proiectul de lege privind amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale a fost aprobat de Parlamentul Republicii Moldova, ceea ce reprezintă un pas important în instituționalizarea principiilor amalgamării voluntare. Activitatea Comisiei mixte pentru descentralizare a fost, de asemenea, reluată, după o pauză de peste 5 ani. Comisia asigură reprezentarea egală a membrilor autorităților administrației publice centrale și locale și facilitează dialogul dintre aceștia.

Alte progrese în asigurarea unei administrații publice eficiente includ:

**Consolidarea unităților de elaborare a politicilor.** Guvernul a avansat deciziile de consolidare a unităților de elaborare a politicilor în cadrul autorităților administrației publice centrale (CPAA). Această inițiativă a inclus creșterea limitelor de personal pentru toate ministerele, cu excepția Ministerului Sănătății, a Ministerului Agriculturii și a Ministerului Energiei.

**Restructurarea Cancelariei de Stat.** A fost aprobată o decizie de restructurare a Cancelariei de Stat, indicând o reorganizare menită să sporească eficiența administrativă și coordonarea politicilor<sup>17</sup>.

**Mecanismul de sprijin pentru aderarea la UE.** Pentru a promova aspirațiile de aderare ale națiunii la Uniunea Europeană, Hotărârea Guvernului nr. 5/2023 a stabilit un mecanism de sprijin pentru personalul autorității publice. Acest mecanism este conceput pentru a contribui la gestionarea sarcinilor prioritare relevante pentru cerințele de aderare la UE.

---

<sup>17</sup> [HG5/2023 \(legis.md\)](#)

**Descentralizarea și consolidarea democrației locale.** În conformitate cu foaia de parcurs revizuită CG/MON(2021)18-04, Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în mai multe domenii:

- **Consolidarea bazei de impozitare pentru LPA I:** Punerea în aplicare a măsurilor de consolidare a autonomiei financiare a autorităților publice locale, inclusiv alocarea a 100 % din taxele de utilizare a drumurilor, eliminarea plafoanelor pentru impozitele pe proprietate și pe terenuri și partajarea a 50 % din impozitele pe resursele naturale.

- **Fondul național pentru dezvoltare locală și regională:** Crearea unui fond pentru sprijinirea inițiativelor de dezvoltare locală și regională.

- **Responsabilizarea Consiliului local:** Oferirea de către consiliile locale a autorității de acordare a indemnizațiilor lunare de până la 40 % din salariu personalului APL pentru a stimula performanța.

Printre deficiențele rămase, ar trebui subliniate următoarele:

**Centrele unice de servicii (CUPS) și întârzierile programului de delimitare.** Implementarea integrală a tuturor celor 63 de centre unificate de prestare a serviciilor publice (CUPS) a fost amânată. În plus, programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile publice este în întârziere. Aceste întârzieri pot împiedica eforturile de reformă a administrației publice, în special cele care promovează amalgamarea voluntară și viitoarea reorganizare administrativ-teritorială.

**Autonomia financiară a APL-urilor.** Deși s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește consolidarea capacității fiscale a autorităților publice locale (APL), independența financiară și resursele acestora rămân limitate. Această limitare ar putea afecta eficacitatea generală a descentralizării.

**Transferul spitalelor și eforturile de descentralizare.** Transferul spitalelor de la APL la autoritățile publice centrale (APC) este considerat contradictoriu cu obiectivele de descentralizare prezentate în foaia de parcurs. Acesta sugerează o centralizare a controlului care ar putea acționa împotriva eforturilor de consolidare a guvernantei locale.

### *1.2.3. Combaterea fraudei, a corupției și a criminalității economice*

Combaterea corupției și implementarea angajamentului de „de-oligarhizare” sunt 2 din cele 9 recomandări identificate de Comisia Europeană pentru aderarea Republicii Moldova la UE. Țara a făcut anumite progrese în această direcție, dar Comisia este de părere că Republica Moldova ar trebui să-și consolideze în continuare instituțiile anticorupție și să continue implementarea planului de deoligarhizare. Anchetarea cazurilor de corupție de profil înalt și de lungă durată este în stagnare, iar recomandările Centrului Național Anticorupție (CNA) nu sunt puse în aplicare în întregime. Un verdict a fost dat în cazul a doi oligarhi fugari.

La 14 aprilie 2023, Parlamentul a adoptat modificări la Codul de procedură penală pentru a prevedea separarea competențelor între CNA și Procuratura Anticorupție (PA). Cu toate acestea, în procesul de pregătire a implementării și transferului de competențe în cazurile de corupție, autoritățile au decis menținerea urmăririi penale a cazurilor de corupție minoră în



sfera de competență a CNA. Au apărut dezbateri publice între CNA și PA privind mecanismul de colaborare și îndeplinirea mandatelor acestora. Un nou șef al CNA a fost numit în octombrie 2023.

O evoluție importantă o reprezintă adoptarea, în iulie 2023, a legii privind punerea în aplicare a noului mecanism de urmărire penală, judecată și condamnare în lipsă a persoanelor care se sustrag participării la urmărirea penală. În plus, a fost promulgată noua lege privind avertizorii, care a raționalizat metodele de divulgare a încălcărilor legii, transpunând, de asemenea, Directiva UE 2019/1937 privind protecția denunțătorilor.<sup>18</sup> Un plan de deoligarhizare a fost adoptat de Guvern, care urmărește să excludă lacunele normative și deficiențele practice care au condus la utilizarea instituțiilor și resurselor statului în interesul unor grupuri criminale și propune, de asemenea, un mecanism de monitorizare periodică a implementării măsurilor propuse de instituțiile publice.<sup>19</sup>

#### *1.2.4. Combaterea criminalității organizate și consolidarea securității*

Combaterea criminalității organizate reprezintă cel de-al 5-lea angajament al celor 9 recomandări prezentate de Comisia Europeană. Moldova a înregistrat anumite progrese în acest domeniu, iar Comisia consideră că această etapă a fost finalizată.

În decembrie 2022, au fost adoptate Programul național de recuperare a activelor pentru perioada 2023-2027 și planul de acțiune aferent. Bunurile aparținând a trei oligarhi proeminenți au fost confiscate. Pentru a asigura respectarea standardelor Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI), au fost adoptate modificări ale Codului de procedură penală, ale Codului penal și ale Codului de executare. Modificările legislative prevăd confiscarea bunurilor transferate de persoana condamnată terților, precum și confiscarea bunurilor în absența persoanei acuzate.

În domeniul securității, a fost adoptată Strategia pentru dezvoltarea domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030. Documentul stabilește viziunea dezvoltării strategice a sistemului afacerilor interne într-un mod durabil și funcțional, bazat pe aplicarea legii, protejând interesele cetățenilor și oferind servicii de calitate. Cooperarea cu statele membre ale UE, cu Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex), cu Europol și cu Agenția Uniunii Europene pentru Formarea în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL) a fost extinsă cu ajutorul unui ghid furnizat de Centrul de sprijin al UE pentru Moldova în domeniul securității interne și al gestionării frontierelor.<sup>20</sup> De asemenea, a fost aprobat Programul Național de consolidare și implementare a măsurilor de protecție antiteroristă a obiectivelor de infrastructură critică pentru anii 2022-2026, cu scopul de a consolida

---

<sup>18</sup> Legea privind avertizorii aprobată de Guvern // <https://gov.md/ro/content/legea-privind-avertizorii-de-integritate-aprobata-de-guvern>

<sup>19</sup> Un plan de deoligarhizare pentru Moldova a fost aprobat de Comisia Națională pentru Integrare Europeană // <https://www.jurnal.md/ro/news/aa2ba61c7b8ba8e6/un-plan-de-deoligarhizare-a-r-moldova-a-fost-adoptat-de-comisia-nationala-pentru-integrare-europeana.html>

<sup>20</sup> MAI are o strategie de dezvoltare pentru următorii 9 ani, axată pe nevoile și cerințele cetățenilor // <https://www.mai.gov.md/ro/node/7160>

mecanismele naționale în segmentul prevenirii terorismului, de a identifica și elimina posibilele riscuri pentru infrastructura critică națională.

### **1.3. Împreună pentru reziliența în materie de mediu și climă**

#### *1.3.1 Beneficii pentru sănătatea și bunăstarea oamenilor*

Moldova se află într-un stadiu incipient de pregătire în domeniul mediului și al schimbărilor climatice. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește legislația transversală în domeniul mediului, protecția naturii și reglementarea emisiilor industriale. Începând cu 16 septembrie 2023, a intrat în vigoare Regulamentul privind transferurile de deșeuri. Regulamentul prevede măsuri de protecție a mediului și a sănătății oamenilor prin prevenirea sau reducerea efectelor negative care pot fi cauzate de transferurile de deșeuri. Acesta stabilește proceduri și regimuri de control pentru transferurile de deșeuri, în funcție de originea, destinația și calea transferului, de tipul de deșeuri transferate și de tipul operațiunii de gestionare aplicate deșeurilor la destinație.

Programul național de adaptare la schimbările climatice până în 2030 și planul său de acțiune au fost aprobate de Guvernul Republicii Moldova la 30 august 2023. Programul a fost elaborat cu sprijinul proiectului PNUD Moldova „Promovarea planificării naționale de adaptare la schimbările climatice a Republicii Moldova”, finanțat de Fondul Verde pentru Climă. Potrivit Ministrului Mediului, Rodica Iordanov, prin adoptarea programului, Republica Moldova și-a propus alinierea la eforturile globale de limitare a impactului negativ al schimbărilor climatice.<sup>21</sup>

#### *1.3.2. Economia circulară, neutralitatea climatică și creșterea ecologică*

În ceea ce privește economia circulară, Republica Moldova a instituit o serie de părți-cheie ale legislației relevante pentru acquis-ul UE. Pentru a promova economia circulară, în aprilie 2023, guvernul a aprobat Regulamentul privind etichetarea ecologică. Regulamentul privind etichetarea ecologică stabilește cerințele, procedura de verificare a conformității produselor și serviciilor, criteriile de acordare a etichetei ecologice, precum și procedura de monitorizare a produselor și serviciilor etichetate ecologic. Aplicarea etichetei ecologice va asigura informarea consumatorilor cu privire la calitatea produselor și va contribui la dublarea volumului exporturilor de produse și servicii ecologice interne pe piața UE. Mai mult, Programul pentru promovarea economiei verzi și circulare pentru anii 2023-2027 este în curs de elaborare.

În ceea ce privește neutralitatea climatică și creșterea ecologică, în martie 2023 a fost adoptată o lege privind gazele fluorurate. Începând cu ianuarie 2024, importul și utilizarea gazelor fluorurate va scădea treptat în favoarea unor opțiuni mai ecologice și eficiente din punct de vedere energetic, conform standardelor UE.

---

<sup>21</sup> Programul național de adaptare la schimbările climatice // <https://www.undp.org/moldova/press-releases/moldova-has-national-climate-change-adaptation-programme-developed-support-undp>

### *1.3.3 Biodiversitatea și activele naturale ale economiei*

Guvernul Republicii Moldova ia în considerare revizuirea legislației de mediu din țară pentru a crește răspunderea poluatorilor pentru daunele aduse mediului. Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 a fost adoptat la 17 februarie 2023. Acesta a fost noul document de politică axat pe mediu, aprobat de guvernul Republicii Moldova, subliniind rolul important pe care îl joacă ecosistemele forestiere sănătoase în agenda de dezvoltare a țării și afirmând ambiția sa ecologică. Recent adoptatul Program urmărește să sprijine nevoile țării în ceea ce privește produsele și serviciile forestiere și să sporească reziliența la schimbările climatice pe termen lung prin conservarea și dezvoltarea durabilă a resurselor forestiere naționale. Acesta va contribui la protejarea resurselor de apă și sol ale Moldovei, va furniza produse forestiere și va stimula serviciile ecosistemice.<sup>22</sup>

Ca parte a unui proiect intitulat „O justiție verde pentru un mediu protejat și comunități durabile în Republica Moldova”, care se derulează în perioada 2021-2025 și este finanțat de Suedia, ONG-ul EcoContact din Moldova intenționează să sprijine guvernul în transpunerea Directivei UE privind răspunderea pentru mediul înconjurător (ELD).<sup>23</sup> EU4Environment avansează agenda de sustenabilitate a Moldovei prin intermediul parcurilor ecoindustriale.

Ministerul Mediului lucrează în prezent la elaborarea și aprobarea proiectului de modificare a Legii apei nr. 272/2011 pentru îmbunătățirea gestionării resurselor de apă; elaborarea și aprobarea legislației naționale privind protecția apei împotriva poluării cu nitrați din surse agricole.

### *1.3.4. Consolidarea securității energetice și a celei nucleare*

Moldova a atins o relativă stabilitate legată de aprovizionarea cu energie, dar prețurile rămân destul de ridicate atunci când se iau în considerare veniturile populației. Datorită sprijinului Ucrainei și României, autoritățile moldovene au reușit să contracareze încercările repetate ale Gazprom de a crea o lipsă de gaze naturale și de a submina generarea de energie electrică. Instituțiile financiare internaționale au furnizat asistența necesară pentru a facilita achiziționarea de gaze de la alți furnizori.<sup>24</sup> Cu toate acestea, electricitatea generată la centrala MGRES din regiunea transnistreană se bazează în continuare pe aprovizionarea cu gaze rusești.

În urma provocărilor legate de securitatea energetică, în februarie 2023 a fost înființat Ministerul Energiei în cadrul noii structuri guvernamentale. Domeniile de activitate ale Ministerului includ securitatea și eficiența energetică, sursele regenerabile de energie, energia electrică și termică, gazele naturale și produsele petroliere, digitalizarea și tranziția energetică. De asemenea, își propune să sporească securitatea energetică prin consolidarea

---

<sup>22</sup> Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor // <https://www.eu4environment.org/news/how-the-european-union-jointly-with-the-world-bank-helps-moldova-green-its-landscapes/>

<sup>23</sup> Elaborarea legislației privind răspunderea pentru mediul înconjurător în Republica Moldova // <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2023/10/Report-Developing-environmental-liability-legislation-in-the-Republic-of-Moldova-final.pdf>

<sup>24</sup> Energy Security Scoreboard 2023 // <https://watchdog.md/wp-content/uploads/2023/05/Energy-security-scoreboard-2023-1-1-2.pdf>

sistemului energetic și a gradului de interconectare cu România, prin crearea Fondului pentru eficiență energetică, precum și prin facilitarea investițiilor în tehnologiile de stocare a energiei și în unitățile de echilibrare. O prioritate rămâne dezvoltarea pieței competitive a energiei electrice și pregătirea pentru integrarea pe piața internă a Uniunii Europene.

Cu toate acestea, există în continuare multe riscuri și provocări. Republica Moldova trebuie să avanseze pe calea către o mai mare securitate energetică prin extinderea în continuare a producției proprii de energie electrică din surse regenerabile, prin construirea unei infrastructuri energetice mai reziliente și prin reducerea cererii prin măsuri de eficiență energetică. În același timp, orice întrerupere sau reducere suplimentară a aprovizionării cu gaze din Rusia ar putea perturba acest echilibru. Infrastructura energetică reprezintă o altă sursă potențială de risc. O parte considerabilă a liniilor transfrontaliere de transport al energiei electrice trece prin centrala MGRES, ceea ce înseamnă că regiunea transnistreană ar putea, teoretic, să perturbe fluxurile de transport către malul drept al Moldovei. În plus, sistemul de energie electrică din Moldova este conectat și la rețeaua electrică ucraineană, unde dezechilibrele cauzate de distrugerea infrastructurii au condus deja la întreruperi de curent în Moldova în ultimul an.

Dezvoltarea unei infrastructuri energetice mai reziliente rămâne astfel una dintre prioritățile politicii energetice a Republicii Moldova. Aceasta include o nouă linie de transport transfrontalieră cu România aflată deja în construcție, care ar permite Moldovei să importe energie electrică din România și, în cele din urmă, de la alți furnizori din UE, fără a depinde de centrala electrică MGRES situată în regiunea transnistreană. În ceea ce privește gazele naturale, Moldova construiește depozite în România și Ucraina, ceea ce ar putea contribui la atenuarea crizelor energetice suplimentare în cazul în care Rusia ar întrerupe sau ar reduce aprovizionarea.

Pe termen mediu, Moldova trebuie să se concentreze și pe consolidarea propriilor capacități de generare a energiei electrice. Astfel de eforturi ar trebui să se focalizeze asupra surselor regenerabile de energie electrică, cum ar fi energia eoliană și solară. Până în prezent, ponderea surselor regenerabile de energie în producția de energie electrică este de numai aproximativ 4 %. O prioritate pentru guvern ar trebui, prin urmare, să fie lansarea licitațiilor planificate pentru proiecte mari de energie din surse regenerabile, care ar putea promova în mod semnificativ dezvoltarea acestui sector.

O altă problemă importantă este eficiența energetică în sectorul construcțiilor. Atât clădirile publice, cât și cele rezidențiale din Moldova au o eficiență energetică scăzută și folosesc adesea gaz pentru încălzire. Astfel, potențialul de creștere a eficienței energetice este mare și ar reduce nu numai povara financiară a consumatorilor cauzată de tarifele ridicate la gaze, ci și dependența de gaze.<sup>25</sup>

---

<sup>25</sup> Moldova face unele progrese în ceea ce privește securitatea energetică // <https://www.german-economic-team.com/en/newsletter/moldova-is-making-some-progress-on-energy-security/>

### *1.3.5 Accelerarea tranziției către o mobilitate durabilă și inteligentă*

În Republica Moldova, îmbunătățirea gestionării deșeurilor și mobilitatea durabilă au fost identificate ca priorități strategice prin care cetățenii pot minimiza în mod activ degradarea mediului, îmbunătățindu-și în același timp sănătatea și bunăstarea.<sup>26</sup> În ceea ce privește rețelele de transport, actualul cadru strategic pentru infrastructura de transport este stabilit în Strategia națională de dezvoltare pentru 2030.

Un arbore solar a fost lansat în satul Văleni, raionul Cahul, primul de acest fel într-o comunitate rurală din Republica Moldova și chiar din întreaga Europă de Est. Proiectul „Soluții inteligente pentru comunitățile SMART” își propune să stimuleze dezvoltarea locală și să creeze un punct de interes. Evenimentul de lansare a arborelui solar a avut loc în contextul Zilei Mondiale a Mediului.<sup>27</sup>

În Republica Moldova a fost produs primul autobuz electric cu încărcare dinamică, care poate parcurge în mod autonom 70 de kilometri și respectă toate standardele internaționale în domeniu. Autobuzul electric a fost asamblat de ingineri de la compania „Informbusiness”, specializată în fabricarea echipamentelor electronice pentru transport, care este exportată în peste 170 de orașe din întreaga lume.<sup>28</sup>

## **1.4. Împreună pentru o transformare digitală rezilientă**

### *1.4.1. Infrastructura digitală*

Conform datelor pentru 2020, 98 % din teritoriul Moldovei are acoperire 4G, iar 58,8 din 100 de locuitori au acces permanent (abonament) la Internet mobil, iar alți 17,8 din 100 de locuitori au un abonament la Internet fix. Prețul unui abonament la internet în Moldova este relativ accesibil, fiind sub media europeană.

Există o infrastructură de telefonie mobilă bine dezvoltată în țară, care oferă un potențial solid pentru piața TIC, dar accesul gospodăriilor la bandă largă de mare viteză este încă dificil. Infrastructura este bine dezvoltată în capitală și două noi elemente de infrastructură sunt în curs de dezvoltare în regiuni, dar o mare parte a țării rămâne insuficient deservită.

### *1.4.2. Guvernarea electronică*

Guvernul a aprobat Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 în septembrie 2023. Documentul stabilește viziunea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitizării pentru dezvoltarea digitală a țării până în 2030 și reconfirmă determinarea autorităților de a construi o societate modernă, axată pe cetățeni și aliniată la agenda integrării europene. Ministerul și-a propus să creeze un viitor complet digital, astfel încât, într-un timp scurt, toate serviciile publice să fie disponibile în format digital. În prezent, 44 % din serviciile publice online pentru antreprenori și 34 % pentru cetățeni sunt înregistrate.

---

<sup>26</sup> Mobilitatea urbană în Moldova // <https://eu4moldova.eu/sustainable-lifestyle-from-waste-management-to-urban-mobility-promoted-by-eu4environment-green-economy-in-moldova/>

<sup>27</sup> Sat inteligent în Moldova // <https://www.moldpres.md/en/news/2023/06/19/23004882>

<sup>28</sup> Primul autobuz electric, produs în Moldova // <https://mded.gov.md/en/the-first-electric-bus-produced-in-moldova-deputy-prime-minister-dumitru-alaiba-the-automotive-industry-is-gaining-a-new-breath/>

Guvernul a aprobat conceptul de sistem informațional „e-Monitoring” în noiembrie 2023. Sistemul „e-Monitoring” va servi drept platformă digitală comună pentru autoritățile publice din țară, ceea ce va asigura creșterea vitezei de schimb și prelucrare a datelor. Noul instrument, dezvoltat pe baza unor soluții tehnologice de vârf, va permite monitorizarea în timp real a punerii în aplicare a angajamentelor de asociere cu UE, dar și a angajamentelor naționale, care sprijină realizarea agendei de integrare europeană. Prin urmare, va fi asigurată tranziția de la modalitățile tradiționale de prelucrare manuală a documentelor la digitalizarea extinsă. Simplificarea proceselor și reducerea birocrăției vor contribui la o punere în aplicare mai eficientă a politicilor publice și, prin urmare, la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

#### *1.4.3. Economia digitală și inovarea*

În domeniul economiei digitale, printre problemele cele mai presante se numără lipsa unui mecanism de finanțare pentru întreprinderile nou-înființate din domeniul IT; insuficiența soluțiilor IT pentru piața locală; companiile IT locale sunt axate pe servicii de outsourcing, personalizare, dezvoltare de soluții pentru companii străine, în detrimentul propriilor proiecte IT; normele care reglementează comerțul electronic conțin o serie de lacune, în special în domeniul plăților online și al logisticii. Deși există o creștere semnificativă a plăților fără numerar și a numărului de platforme de comerț electronic, domeniul inovării în Moldova rămâne în urma standardelor europene.

Comerțul electronic este slab dezvoltat în Moldova. Comerțul electronic nu este atractiv nici măcar pentru comunitatea de afaceri din Moldova, în special din cauza reglementărilor învechite. Printre acestea, necesitatea cumpărătorului de a-și da consimțământul pentru prelucrarea datelor cu caracter personal și identificarea de la distanță a utilizatorilor serviciilor.

### **1.5. Împreună pentru societăți reziliente, echitabile și incluzive**

#### *1.5.1. Participarea societății civile și a tinerilor*

Îmbunătățirea cooperării cu organizațiile societății civile (OSC) și facilitarea implicării acestora în procesul decizional la toate nivelurile reprezintă o altă recomandare a Comisiei Europene. O serie de acțiuni au fost întreprinse în această direcție, iar Comisia consideră că participarea organizațiilor societății civile la consultările publice și menținerea unei agende transparente a Parlamentului ar trebui să fie asigurate în continuare.

În 2023, Guvernul a aprobat Programul de dezvoltare a organizațiilor societății civile pentru perioada 2024-2027. Autoritățile vor îmbunătăți mecanismele de cooperare ale statului cu OSC, vor dezvolta platforme de comunicare și coordonare și vor diversifica sursele de finanțare ale OSC. În același timp, trebuie sporite capacitățile sectorului asociativ, inclusiv abordarea problemelor sociale și promovarea agendei de europeanizare.<sup>29</sup>

În ceea ce privește participarea tinerilor la procesele politice și sociale ale țării, există încă multe deficiențe care trebuie abordate. Participarea tinerilor la procesele electorale rămâne scăzută. La alegerile locale din noiembrie 2023 au participat doar 6,09 % din grupa de vârstă

---

<sup>29</sup> <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-18-nu-843-cs-2023.pdf>



18-25 de ani. Centrele de tineret nu sunt suficient de vizibile și echipate. Participarea civică și socială a tinerilor este scăzută și pentru că autoritățile nu alocă suficiente resurse pentru aceștia. Tinerii cu dizabilități se confruntă, în special, cu provocări majore. În 2023, autoritățile Republicii Moldova au adoptat Strategia de dezvoltare a sectorului tineretului „Tineretul 2030”, care evidențiază intervențiile axate pe activitatea structurilor asociative și a grupurilor de inițiativă ale tinerilor, lucrătorilor de tineret, instituțiilor publice și private ca elemente de realizare a politicilor care urmăresc obiectivele de dezvoltare și activare a tinerilor.

### *1.5.2. Mass-media independentă și informații bazate pe fapte*

Republica Moldova ocupă locul 28 din 180 de țări în clasamentul „Reporters without Borders” privind libertatea mass-mediei pentru anul 2023,<sup>30</sup> ceea ce reprezintă o îmbunătățire față de anul trecut, când a ocupat locul 40. Cu toate acestea, peisajul mass-media din Republica Moldova poate fi caracterizat prin concentrarea excesivă a proprietății și lipsa de transparență în ceea ce privește sponsorizarea financiară a acesteia. În plus, mass-media sunt extrem de polarizate și împărțite între tabere pro-occidentale și pro-ruse. Dezinformarea, în special răspândită de mass-media în limba rusă, este o problemă serioasă. Printre subiectele vizate de dezinformare se numără criza energetică, agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei, drepturile minorităților, comunitatea LGBTQ+ și valorile religioase, campaniile electorale și afacerile externe. Pentru a combate dezinformarea și a facilita comunicarea strategică la nivel interinstituțional, în iulie 2023 a fost creat Centrul pentru comunicare strategică și combaterea dezinformării. Centrul va coordona și implementa comunicarea strategică, va elabora măsuri de asigurare a securității spațiului informațional și va implementa acțiuni de creștere a rezilienței populației la campaniile de dezinformare. Mai mult, la 7 iulie 2023, Parlamentul a votat proiectul de aprobare a Programului Național de Dezvoltare a Sectorului Media pentru anii 2023-2026 și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acestuia. Documentele sunt menite să consolideze rolul mass-mediei în asigurarea dreptului la informare și în construirea unei societăți democratice.

### *1.5.3. Democrație*

În 2023, Moldova s-a confruntat cu mai multe provocări pe calea democratizării și consolidării statului de drept. În ciuda eforturilor depuse pentru a atinge standardele UE, aspecte structurale precum justiția, corupția, statul de drept, guvernarea informală (influența intereselor oligarhice și interferența în afacerile interne), mediul electoral tulburat și libertatea selectivă a mass-mediei împiedică progresul în procesul de democratizare.

Republica Moldova se află în categoria țărilor cu „regimuri hibride”, care, în ciuda unei „evoluții inegale” în 2022, au un numitor comun: Agresiunea neprovocată a Rusiei în Ucraina, care „a arătat clar că UE este singura lor opțiune viabilă”. Moldova a reușit să-și îmbunătățească scorul care reflectă starea democrației în general, de la 3.11 la 3.14 datorită progreselor înregistrate la capitolul „guvernare democratică la nivel național”. „Liderii politici ai Moldovei și-au demonstrat capacitatea de a guverna”, afirmă raportul, „în contextul unei crize de securitate națională” cauzată de războiul din Ucraina vecină, „relațiile tensionate cu

---

<sup>30</sup> Reporters without borders – Moldova // <https://rsf.org/en/country/moldova>

opoziția și corupția profundă”. Ca urmare, Moldova este evaluată ca fiind „parțial liberă” și obține 62 de puncte din 100 în Scorul Libertății Globale.

#### *1.5.4. Protecția drepturilor omului și promovarea egalității de gen*

Una dintre recomandările Comisiei privind aderarea la UE se referă la consolidarea protecției drepturilor omului, domeniu în care Moldova a înregistrat realizări semnificative. Un pas important a fost realizat prin ratificarea și aplicarea Convenției de la Istanbul pentru combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. În plus, capacitățile Ombudsmanului au fost consolidate la recomandarea Comisiei de la Veneția. Modificările prevăd o mai mare independență a instituției și limitează posibilitățile de intervenție externă. Guvernul a aprobat Programul privind egalitatea de gen în Republica Moldova pentru anii 2023-2027 și Programul național de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie pentru anii 2023-2027.

Persoanele care aparțin minorităților, persoanele cu dizabilități, persoanele LGBTIQ+ și romii, în special, se confruntă în continuare cu discriminarea, inclusiv pe piața forței de muncă. Condițiile de detenție în închisori sunt printre cele mai grave din regiune și trebuie îmbunătățite.

Moldova s-a clasat pe locul 19 din 146 de țări în Raportul global privind diferențele de gen 2023, fiind una dintre țările cu cel mai înalt nivel din regiune.<sup>31</sup> Centrul pentru Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) a estimat indicele egalității de gen din Moldova pentru 2023 la 63 de puncte.<sup>32</sup> Scorul de egalitate a scăzut pentru domeniile: politica, accesul la resurse, sănătate, percepții și stereotipuri. Reprezentarea de gen în Parlament a fluctuat, iar numărul de deputate a scăzut de la 41 în 2021 la 39 în 2023. În ceea ce privește accesul la resurse, diferența dintre veniturile femeilor și ale bărbaților este estimată la 13,6 %.

Regresul general în ceea ce privește realizarea egalității de gen este cauzat în mare măsură de înrăutățirea percepției publice asupra rolurilor femeilor și bărbaților. Comparativ cu anul precedent, scorul acumulat în domeniul percepțiilor și stereotipurilor a scăzut cu exact 4 puncte, ajungând la 59 de puncte pe o scară de la 0 la 100. Mai exact, ponderea populației care consideră că prezența femeilor în politică este inadecvată și că acestea din urmă nu au capacitatea de a ocupa funcții de conducere a crescut.

#### *1.5.5. Reziliența în materie de sănătate*

În Republica Moldova există 21 de instituții de protecție a sănătății finanțate de la bugetul public. Bugetul fondurilor obligatorii de asigurări de sănătate în 2023 este de peste 14 milioane de lei. Aproximativ 1,6 milioane de persoane sunt asigurate de stat. În domeniul protecției sănătății, în 2022 au fost alocate peste 16 milioane de lei, respectiv 5,41 % din PIB-ul Republicii Moldova. Cheltuielile pentru serviciile medicale și de sănătate pe cap de locuitor în 2023 au constituit 5137.5 lei.

<sup>31</sup> Raportul global privind diferențele de gen 2023 // [https://www3.weforum.org/docs/WEF\\_GGGR\\_2023.pdf](https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf)

<sup>32</sup> Indicele egalității de gen 2023 // [https://progen.md/wp-content/uploads/2023/03/CPD\\_IEG-2023.pdf](https://progen.md/wp-content/uploads/2023/03/CPD_IEG-2023.pdf)

În iunie 2023, guvernul a aprobat Strategia națională „Sănătate 2030”. Documentul prevede transformarea complexă a sistemului de sănătate. Următoarele domenii de activitate au fost stabilite ca priorități: sănătate publică, servicii medicale integrate și de calitate pentru toată lumea, medicină și dispozitive medicale accesibile, guvernantă și conducere, personal medical motivat și bine instruit, sistem de sănătate digitalizat, dar și sustenabil din punct de vedere financiar. Guvernul a aprobat un proiect de lege care ratifică asocierea țării la programul UE pentru sănătate. Participarea la programul „UE4Health” va oferi acces la finanțarea UE pentru consolidarea sistemului de sănătate al Republicii Moldova, inclusiv aspecte legate de transformarea digitală. Acest lucru va contribui la consolidarea capacităților sistemului de sănătate prin creșterea rezilienței acestuia și prin utilizarea eficientă a resurselor, inclusiv pentru îmbunătățirea nivelului de pregătire pentru situații de urgență. Guvernul Republicii Moldova anticipează că participarea la programul EU4Health va îmbunătăți, de asemenea, capacitatea de a preveni bolile – în special cancerul, de a consolida forța de muncă din domeniul sănătății, de a facilita accesul la medicamente și produse medicale și de a contribui la transformarea digitală.<sup>33</sup>

---

<sup>33</sup> Guvernul Republicii Moldova aprobă Legea privind participarea la EU4Health // <https://eufordigital.eu/moldovas-government-approves-law-ratifying-association-with-eu4health/>



Această publicație a fost realizată de consorțiul think tank-urilor condus de Ukrainian Prism, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a Consiliului de Politică Externă „Ukrainian Prism” și nu reflectă în mod necesar opiniile Uniunii Europene.

Proiectul beneficiază de sprijin prin intermediul Programului de Reacordare a Forumului Societății Civile din cadrul Parteneriatului estic (FSTP) și este finanțat de Uniunea Europeană ca parte a sprijinului acordat societății civile din regiune. În cadrul schemei sale de re-acordare, Forumul societății civile din cadrul Parteneriatului estic (EaP CSC) sprijină proiectele membrilor săi care contribuie la realizarea misiunii și a obiectivelor Forumului.

Granturile sunt disponibile pentru organizațiile societății civile din Parteneriatul estic și din țările UE. Domeniile-cheie de sprijin sunt democrația și drepturile omului, integrarea economică, mediul și energia, contactele dintre oameni, politicile sociale și de muncă.

© Consiliul de Politică Externă „Ukrainian Prism”, 2023

  /PrismUA

 [www.prismua.org](http://www.prismua.org)

 [info@prismua.org](mailto:info@prismua.org)